

Täysistunto 14.03.2019

Paikka: Pikkuparlamentti, suuren valiokunnan huone, klo 8:30-10:30

Osallistujat

Jäsenet: pj. Aila Paloniemi (kesk), vpj. Saara-Sofia Sirén (kok), Antero Laukkanen (kd, saapui klo 9.13), Jani Toivola (vihr), Ida Schauman (rkp vara), Pia Björkbacka (SAK), Jussi Pakkasvirta (UniPID), Elina Korhonen (Naiset ja tytöt – painopiste), Rilli Lappalainen (Fingo), Miikka Niskanen (UM kumppanuusjärjestöt), Timo Palander (SY), Jannika Ranta (EK), Juha Ruippo (MTK)

Asiantuntijajäsenet: Erja-Outi Heino (UM), Ulriikka Johansson (SM), Marja Innanen (Keke-tmk), Zabrina Holmström (OKM), Pekka Kaihilahti (UM), Maria Mekri (Saferglobe), Maria Suoheimo (SPR), Satu Leino (STM), Riitta Oksanen (UM), Leena Pentikäinen (TEM), Marjukka Mähönen (MMM), Juha Savolainen (UM), Anu Saxén (UM)

Muut: Suvi Virkkunen (UM), Satu Santala (UM)

Sihteeristö: Marikki Stocchetti, Katja Kandolin

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 8.30.

2. Pöytäkirjan hyväksyminen

Hyväksyttiin pöytäkirjat: täysistunto 31.01.2019 ja työvaliokunnan pöytäkirja 07.02.2019

3. Suomen kehityspolitiikan tila 2019 – ”Globaalia vastuuta yli hallituskausien ja hallintorajojen¹” - raportin hyväksyminen

Pääsihteeri Marikki Stocchetti esitteli pohjatekstin: Raportin tavoitteena on palvella seuraavan hallituskauden kehityspolitiikan laadintaa, tuoda sille jatkuvuutta ja lisätä johdonmukaisuutta yli politiikkarajojen. KPT esittää raportissa konkreettisen, Agenda2030 mukaisen hallituskaudet sekä hallinnon rajat ylittävän mallin. Mallin ytimen muodostaa kehityspolitiikka ja sen pysyvät osat (arvot, periaatteet, päätaavoitteet, rahoituspolku, humanitaarisen avun ja kehityspolitiikan ”jatkumo” sekä riippumaton arvio) sekä sitä tarkentava, muutosta ohjaava hallituskausittain laadittava strategia. Malli näkee kehityspolitiikan oleellisena osana Suomen kestäväen kehitykseen liittyvää, poikkihallinnosta globaalia vastuuta, johon ei toistaiseksi ole kiinnitetty riittävästi huomiota. Raportti pyrkii vastaamaan tähän haasteeseen ja hahmottelee perustaa tiivistetylle, monialaiselle yhteistyölle kestäväen kehityksen tavoitteiden edistämiseksi.

Pääsihteeri kertoi myös, että jäsenet sekä raporttia varten haastatellut tahot ovat voineet lähettää kommentteja käsikirjoitusluonnokseen 6.3. saakka. Raportti on valmisteltu yhteistyössä KPT:n ohjausryhmän kanssa puheenjohtaja Aila Paloniemen johdolla. Ohjausryhmässä mukana ovat olleet Kesk, Väestöliitto, Fingo, Suomen yrittäjät, SAK ja MTK. Kaikkiaan raporttia on kommentoinut määräaikaan mennessä yhteensä 23 tahoja. Lisäksi siitä on käyty lähete keskustelu 31.1. täysistunnossa.

Keskustelussa hyväksyttiin laatikot 1-4 sekä erikoissivu. Muutoksia toivottiin varsinaisen tekstin seuraaviin kohtiin:

¹ HUOM! työnimi

Johdantoon: "Miksi kehityspoliittikka tarvitsee hallituskaudet ylittävän perustan?" toivottiin, että ilmastomuutos ja kehitysmaiden pääomapako korostuisivat ongelmien syinä (SY). Lisäksi toivottiin, että tekstissä tehtäisiin selväksi se, miksi pitkät kaaret kehityspoliitikassa ja –yhteistyössä ovat tärkeitä ml. resurssitehokkuuden ja tuloksellisuuden kannalta (SaferGlobe). Toivottiin myös turvallisuuden ja humanitaarisen avun yhteyden korostamista sekä sanaa "hauraat valtiot" mukaan johdantoon (SM, SPR, SaferGlobe).

Luku 2: "Kehityspoliitiikan kansainväliset kulmakivet ja Suomi": Todettiin, että sivulla 13 oleva VM:n esitys on tärkeä ja että budjetin ulkopuolisen rahoituksen kasvun kanssa tulee olla tarkkana, jotta budjettiprosessi ei hämähä. UM ei ole esittänyt rahoituksen kasvattamista, vaan pitämistä ennallaan (UM). MTK toivoi laajempaa näkökulmaa yksityissektorin kautta kanavoitavalle rahalle. Kestävän kehityksen toimikunta lupasi lähettää lauseen liittyen SDG:hin vuosittain tarvittavan yksityisen rahan määrästä. Viimeinen suositus haluttiin poistaa: "Suomen tulee pyrkiä siihen, että EU:n kehitysrahoitusta kohdennetaan myös seuraavalla EU:n rahoituskehyskaudella nykyistä enemmän muuttoliikkeiden perimmäisiin syihin vaikuttamiseksi erityisesti Afrikassa ja Lähi-idässä." Sovittiin, että avataan Afrikkaan liittyvää kohtaa itse tekstiin. Todettiin, että väite "kehitystä ei voi tapahtua, jos maassa on konflikti" ei pidä paikkaansa, vaan turvallisuus ja kehitys liittyvät toisiinsa. Tämän tulisi ilmetä tekstistä (SM). Huomautettiin, että turvallisuutta voidaan esittää kehityspoliitikalla, mutta sotilaallisia intressejä ei voi tukea kehityspoliitikalla tai –yhteistyöllä (UM). Toivottiin muuttoliikkeen perimmäisien syiden avaamista muutamalla sanalla tai poistamista kokonaan (SY ja SaferGlobe). Keskusteltiin myös siitä, kuinka vahvasti Afrika ja Lähi-itä halutaan nostaa tekstissä esille. EU-kontekstissa tämä on tärkeää, mutta Suomessa ei kuitenkaan ole päätetty näin (Fingo). TEM huomautti, että yritysten ihmisoikeusvaikuttamisen painopiste on nimenomaan haitallisten ihmisoikeusvaikutusten ehkäisyssä.

Luku 3: "Kehityspoliitikalta puuttuu hallituskaudet ylittävä ote": Keskusteltiin kappaleen otsikosta ja päätettiin korvata sana "ote" sanalla "perusta". SY ehdotti poistettavaksi lauseen loppuosan, joka koskee elinkeinoelämää: "Se sai erityisesti kansalaisjärjestöjen vahvan tuen, kun taas suomalaisen elinkeinoelämän intressit jäivät linjausprosessissa vähemmälle huomiolle." Pidettiin tärkeänä, että luvussa rakennetaan uutta kehityspoliittikka nykyisen pohjalta keskittyen omiin vahvuuksiin (UM). Pitkäjänteistä perustaa pidettiin hyvänä ja todettiin, että esimerkkinä poukkoilevuudesta voitaisiin mainita korkotuki-instrumentti: se oli hyvin toimiva instrumentti, joka lakkautettiin ja sittemmin taas haluttiin elvyttää (TEM). Todettiin myös, ettei korkotukiluotto ollut ongelmaton (Unipid). Toivottiin lisäystä siitä, että poukkoilevuus maksaa paljon (SaferGlobe). UM totesi, että sivulla 20 puhutaan yksityissektorista ja että periaatteet koskevat kaikkea yhteistyötä. Toivottiin, että tekstissä selkeytetään, että tämä on KPT:lle epäselvää, ei epäselvyyttä selonteossa (UM). SY toivoi muutosta lauseeseen: "Myös yritysmaailmassa tarvitaan lisää kehityskysymysten osaamista, jotta päästään vastuulliseen ja myönteisiä kehitysvaikutuksia synnyttävään liiketoimintaan."

Luku 4: Kehityspoliitiikan jatkuvuutta ja johdonmukaisuutta lisääviä ratkaisuja: Päätettiin muotoilla ensimmäinen lause: "Kehityspoliitiikan linjausten ongelmat voidaan ratkaista, ja turvata Agenda2030:n edellyttämä jatkuvuus yli hallituskausien." Sovittiin, että globaalin vastuun osalta ilmastopuolelle tulee saada vahvistusta ja ajankohtainen esimerkki ja että taustaa avataan tekstissä enemmän. Todettiin myös, että pelastustoimi pomppaa tekstissä esille, vaikka toisaalta se on hyvä ottaa positiivisena esimerkkinä esiin. Se tulee kytkeä globaaliin aspektiin, samoin kuin muuttaa "kokonaisvaltainen turvallisuus" "inhimilliseksi turvallisuudeksi", koska kokonaisvaltainen turvallisuus viittaa Suomen kontekstiin, ei globaaliin. Keskusteltiin myös siitä, tulisiko rahoituksen näkyä neljännessä luvussa, koska se pohjustaa viidettä luku.

Luku 5: ”Globaalin vastuun politiikan osat, muutosta ohjaava strategia ja hallinto”: Haluttiin korostaa koulutuksen merkitystä sekä median ja tietoon perustuvan päätöksenteon tärkeyttä kohtaan, jossa puhutaan osallisuudesta ja avoimuudesta (Unipid). Tämä liittyy uuteen teknologiaan, keinoälyyn, tiedon hallitsemattomaan leviämiseen sekä demokratian horjumiseen. Pääsihteeri totesi, että tietoperustaisuus tulisi uudessa kehityspoliitikassa olla perusarvona. Halutaanko koulutus omana painopisteenään mukaan vai osana muita painopisteitä? Todettiin myös, että oppiminen ja toiminnan kehittäminen sekä haasteiden esille tuominen on osa vastuullisuutta ja avoimuutta. UM totesi, että tulosohjaus pyrkii juuri tähän, eikä sitä ole tarpeen luoda uudestaan. Todettiin myös, että jatkuva kehittäminen on tärkeää tulosohjauksesakin. (SPR). Lauseeseen ”Näemme, että kestävä kehitys ja kehitysyhteistyön ja -politiikan yhteisten arvojen tulee ohjata kehityspolitiikan ja laajemmin koko Suomen ulkosuhteita.” toivottiin tarkennusta siten, että arvot ja periaatteet erotellaan selkeämmin. Kysyttiin myös missä ilmasto näkyy ja että koulutus ja terveys voisi näkyä tässä myös. Opetus -sana korvataan koulutus –sanalla. Lisäksi median osalta kriittistä monilukutaitoa voisi korostaa sekä lisätä ilmaisunvapauden tekstiin. (OKM) Todettiin, että terveys on mukana SRHR:n kautta. Ohjelmatukijärjestöt ehdottivat humanitaarista apua omaksi painopisteekseen, koska rahoitustavoitetta 0,2 on muuten vaikea saavuttaa. Jatkumon tärkeyttä humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön välillä on parannettava huomattavasti. Painopisteistä keskusteltaessa nousi esille myös huoli siitä, että niistä on päätetty ilman kunnollisia konsultointikierroksia. UM totesi, että painopisteet on tehty virkamiesvalmistelussa ja siinä on käyty kaksi konsultointikierrosta. Sen lisäksi asiaa on käsitelty eduskunnassa, joten konsultointia on ollut. Otsikkoon ja kappaleeseen ” *Toimivat demokraattiset yhteiskunnat, kansalaiset ja opetus*” toivottiin sanan ”toimivat” sijaan sanaa ”osallistavat”. Todettiin myös, että pääpainopisteille tulee saada lisärahoitusta ja tuloksellisuus on myös huomioitava tässä. (UM) Pääsihteeri totesi, että lisäistä rahoitusta tulee ohjata tuloksellisuuteen ja harkintaan perustuen pääpainopisteille. Täysistunto oli myös yksimielinen siitä, että kansalaisjärjestöjen rahoitusta on nostettava 15%: iin. Jouston varaa tulee myös jättää, esim. maaohjelmien puitteissa sekä uusissa tarpeissa. Toivottiin myös, että UM:n henkilöstöresurssit kirjataan KPT:n suositukseen.

- *Sihteeristö lähettää pohjatekstiluonnoksen raportista ja sitä täydentävistä laatikkoteksteistä tiistaina 12.3 erillisessä viestissä KPT:n jäsenille. Viestissä nostetaan esille ne kohdat, joihin täysistuntopöytäkirjassa kiinnitetään erityistä huomiota.*
- *Sihteeristö ja toimitustiimi laativat tiivistelmän hyväksytyt tekstin pohjalta. Tiivistelmä toimii KPT:n hallitusohjelmaviestinä.*
- *Raportti julkaistaan Pikkuparlamentissa KE 9.5. ja annetaan sekä istuvalle ministerille että todennäköisesti myös päähallituspuolueiden edustajille.*

4. KPT:n tulevaisuus ja pysyvä mandaatti – tilanpäivitys

Pääsihteeri päivitti keväällä 2018 alkaneesta KPT:n tulevaisuutta valmistelevalta prosessista. Sen ensisijaisena tarkoituksena on ollut varmistaa KPT:n itsenäisyys ja jatkuvuus sekä varmistaa että toimikunnalla on valtioneuvostolta saamamme mandaatin mukaiset toimintaedellytykset. Valitettavasti prosessi on myöhässä ja eikä yhtään sisältökeskustelua ei ole toistaiseksi pystytty käymään KPT:n ja ulkoministeriön

välillä. KPT:n työvaliokunta on ilmaissut huolensa sekä ulkoministeriössä koordinoitua hoitavan KEO-10 yksikön suuntaan sekä ottanut yhteyttä suoraan ministeriin ja UM:n hallintoon. Työvaliokunta on myös laatinut asiasta muistion 7.2.2019.

KPT:n puheenjohtajisto ja sihteeristö ovat keskustelleet alivaltiosihteerin Elina Kalkun kanssa tilanteesta 26.2. AVS:n mukaan asetuksen antaminen siirtyy ensi syksyyn. KPT:n lähtökohtana on ollut se, että siitä annettavan asetuksen tarkoituksena tulee olla KPT:n toimintaedellytysten turvaaminen ja vaikuttavuuden kehittäminen. Tämä edellyttää KPT:n aktiivista mukanaoloa ja päätösvaltaa toimikunnan tulevaisuutta suunniteltaessa. Asetuksen lisäksi KPT:n mandaattia on uudistettava ja selkeytettävä. Olemme myös muistuttaneet, että valtioneuvoston asettamana KPT ja sen sihteeristö eivät toimi UM:n alaisuudessa vaan yhteydessä, sillä KPT:n kehityspoliittinen seuranta- ja arviointitehtävä edellyttävät riippumatonta asemaa ulkoministeriöstä. Koska KPT:n sihteeristö valmistelee toimikunnan lausunnot ja raportit ja tuo ne toimikunnan hyväksyttäväksi, on myös sen oltava hyvän hallintotavan mukaisesti riippumaton arvioinnin kohteesta. Sihteeristön tulee lisäksi nauttia toimikunnan puheenjohtajiston ja jäsenistön luottamusta.

- *KPT:n puheenjohtajisto ja sihteeristö tapaavat UM:n hallintojohtoa huhtikuussa KPT:n mandaatin tiimoilta.*
- *Sihteeristö laatii KPT:n työvaliokuntaan 25.4. ehdotuksen mandaatin ja asetuksen teksteistä.*
- *UM:n hallintojohtaja Ari Rouhe sekä uusi hallintoasioista vastaava alivaltiosihteerin Pekka Puustinen kutsutaan seuraavan KPT:n täysistuntoon keskustelemaan yhteistyöstä mandaatin osalta.*

5. Muut tapahtumat

- TO 25.4.2019 klo 8.30 -10:00 Tervaleppä, työvaliokunta: pääteemana KPT:n pysyvä mandaattiluonnos, asetusteksti sekä päivitys UM:stä. Lisäksi keskustelu raportin julkaisusta ja sen hyödyntämisestä vaikuttamistyössä.
- TO 9.5.2019 klo 9:00-11:00 KPT:n arvioreportin julkaisutilaisuus, Pikkuparlamentti.
- TI 21.5. tai KE 22.5.2019 *The Finnish EU-presidency and Agenda2030* – yhteisseminaari (UM, EC DEVCO, KPT) Pikkuparlamentti (tbc).
- TO 23.5.2019 klo 8:30-10:30 täysistunto KPT:n tulevaisuus: yhteiskeskustelu UM:n kanssa KPT:n mandaatin ja asetuksen sisällöstä.
- TO 13.6.2019 klo 8:30- 10:00 työvaliokunta.

6. Muut asiat

Ei muita asioita.

7. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11.00.